

ikke er saa overmaade stærkt toldbeskyttet, dog ikke har været i saa stærk Fremgang, at den har kunnet tilfredsstille hele den almindelige industrielle Udvikling. Derfor have vi yderligere maattet indføre Maskiner. Indførsel af Maskiner maa absolut være Tegn paa industriel Fremgang. Jeg vil her gøre opmærksom paa, at medens det i tidligere Tid, for et halvt Aarhundrede siden, var saadan, at Tekstilindustrien var ligesom Hovedstammen i ethvert industrielt Land, hvorom de andre Industrier samlede sig, er det ikke længere saaledes. Nu er det Maskinindustrien, der er Hovedstammen, og derfor betyder det saakaldte Dumping-System, som jeg skal tillade mig om et Øjeblik ganske kort at berøre, nu ikke just det samme som i gamle Dage. Hvis man tænker sig, at industrielle Fremskridtslande vilde sende os deres Maskiner efter det saakaldte Dumping-System, idet de solgte os dem billigere, end de selv kunde frembringe dem og under Produktionsomkostninger forsynede os med saadanne billige Maskiner, saa vilde det være en Fordel for Landet. Det vilde netop udvikle Industrien, om vi kunne faa Maskiner til saa billigt Køb, billigere end Borgerne i deres eget Land kunde faa dem. Det vilde give os et Forspring i Konkurrencen med deres og de øvrige Landes Industrier. Det ærede Medlem for Horsens erklærede, at den industrielle Udvikling stammede fra Toldbeskyttelsen. Jeg tror, han tager fejl. Han nævnte Toldbeskyttelsessystemet i forrige Aarhundrede her i Danmark, i England og i andre Lande. Jeg tror ikke, man paa nogen Maade maa sammenblende det gamle Merkantilismens System med det nuværende Toldsystem. Jeg tror ingeniunde, at Toldbeskyttelsen er Aarsag til den moderne industrielle Udvikling. Jeg synes, at der er en langt simplere Aarsag, den moderne industrielle Udvikling skyldes den stigende Teknik; den skyldes i England, at man opfandt Vævemaskinerne, Spindemaskinerne, Dampmaskinerne; den skyldes Kullene, Jernet, Kapitalophobningen, de forbedrede Samfærdselsmidler, Kolonimarkedet. Dette er de socialøkonomiske Aarsager, der bleve Grundlaget for den voksende Industri. Jeg synes, det viser en overmaade overfladisk Betragtning af den historisk-økonomiske Udvikling at tro paa, at et eller andet Toldsystem, en politisk Overbygning, for det er jo Toldsystemet, eller et eller andet lille Udslag af hele den politiske Overbygning, skulde være det, der bestemte den økonomiske Udvikling. Efter

min Mening er det ganske omvendt. Efter min Mening er det den teknisk-økonomiske Udvikling, der bestemmer hele den politiske, kulturelle, jeg kan gaa videre og sige hele den moralske og religiøse Overbygning, der findes paa ethvert Samfund til enhver given Tid. Vitterligt er det da ogsaa, at den Tid, da Frihandelstanken gik sin Triumf, som det er blevet sagt, gennem Europa — den begyndte i England i Trediverne og gik op gennem Fyrerne til henimod Slutningen af Tresserne — netop var en industriel Gennembrudstid for en Del af Europas Fastlande. Man maa heller ikke overse, at Tysklands nationale Samling i Tresserne og Italiens nationale Samling var et Led i Frihandelen. Man maa ikke overse, at da faldt Hundreder af gamle Toldskranker, og da blev Handelens og det industrielle Omraade ogsaa udvidede. Og man maa endelig ikke glemme, at et lille Land som vort kan ikke tillade sig i den Grad at omgive sig med kinesiske Mure som et stort Land, som f. Eks. Amerika, som der henvises til. Det er jo en Verdensdel; der er en stor Forskel. Det er desværre rigtigt nok, at fra Halvfjerdserne er Frihandelstanken, Frihandelsudviklingen standset i en hel Række af Lande. Der er indtraadt en forbigaaende Reaktion, men man maa ikke tro, at en saadan Reaktion behøver at vare bestandig. Den, tror jeg netop, er forbigaaende. Den hænger sammen med hele den Bismarckske Jern- og Blodæra, den hænger sammen med den historiske Forbrydelse, der blev begaaet i 1871, ikke ved, at Tyskland samlede sig til en national Enhed, men derved, at den Bismarckske Jern- og Blodpolitik bevirkede, at man røvede Elsass-Lothringen og derved lagde Grunden til en Menneskealders Reaktion, Protektionisme og Militarisme. Naar jeg ser paa Protektionismen, saa ser jeg ikke paa den blot som et enkelt Toldsystem, men som et Led i hele den social-politiske Udvikling. For mig staar det saadan, at Protektionisme og Militarisme ere Tvillingbrødre i alle Lande, de ere altid gaaede Haand i Haand. Det gøre de i Sverige og Tyskland, og det gøre de alle Vegne. Men fordi vi have været inde i en Menneskealders Reaktion, derfor er det ingeniunde sikkert, at en Bismarckske Jern- og Blodpolitik skal vedblive at lægge sine Skygger ud over al Fremtid; tværtimod, der er mange Tegn, som det hedder i den gamle Drachmannske Sang: Der er Tegn og Varsler, som tyde hen paa en snarlig